

Stroški za take gostije so bili različni. Gostije menj zamožnih gospodarjev niso prizadevale veliko stroškov; gostije bogatih velikašev pa so požerle pogosto čez 30.000 poljskih zlatov. Da so se napravljale tako bogate gostije le narimenitnišim velikašem ali samemu kralju, se razumeva samo od sebe.

Pogosto so se obhajale o raznih priložnostih svatbe med sosedi in prijatelji. Včasih je prosil eden izmed gostov roko gospodarjeve hčeri za svojega sina ali nasproti. Tedaj je bila gostija še bolj živa in bogata. Gostje so prijazno pozdravljali mlado nevesto in pili na zdravje novo zaročenim. Bila je tudi navada, da so izzuvali nevesti črevelj in pili iz njega na njeno zdravje.

Plesanje se je končalo s plesom „drabant“ imenovanim, ki je prišel po Švedih na Poljskem v navado; podoben je bil današnjemu lansu.

Ako se je pir obhajal na pustni večer in je bil med gostmi tudi duhovnik, je kar po končani gostiji vzel besedo in jel pridigati. Gostje, zaslišavši sveti nauk, so potihnili in ga verno poslušali. Zjutraj so se vsi odpravili v cerkev, izpolnovat svoje dolžnosti kot pravoverni kristjani. In če so ostali še nekaj dni v gostéh, so živeli zmerno in trezno; ni prišlo na mizo ne kapljice vina ne vodke; tudi jedila same so bile priproste in so se donšale v malem številu.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah priobčuje Dav. Terstenjak.)

0 Rarašku.

Raraška je že poznal kranjski pisatelj P. Marka Pohlin, ker nahajamo v njegovem slovníku: Rarashk „böser Geist.“ Slovensko ljudstvo o njem pripoveduje, da je mal, star možek z dolgo sivo brado in služabnik Vehltre-Babe. Če ga kdo razjezi, napravi viher. Počiva v planinskih pečinah, v sodu pa ima vetre zaperte. Tudi Slovaki mislijo, da zna Rarašek veter in viher napravljati (glej Krok, II. str. 372, in Jungmann, Slovnik III. 794.) Po poljskih povestih tudi hudi duh dela veter (Woycicki, Klechdy, I, 81, 89.) Kakor znajo vsi elbični duhovi bajati in device ljubijo, tako tudi Rarašek. Jungmann ga je primerjal indiškemu Rakšasu; vendar indiški Rakšas je čuvar zlatih zakladov, družnik Kuvera-ta, kateri se zategadelj veli: Jakšaradža, „König der Erdkluftversteckten“ od korenike rakš, condere, tueri, iz ktere je slovenska: raka 1) conditorium 2) sepulcrum. On se tudi veli: Jakšâš, kar enako pomenja po prehodu glasnika *r* v *j*, kakor učeni Weber (Indische Studien 477) razklada. Da se spremenja glasnik *r* v *j*, ne nahajamo samo v sanskritu, temoč tudi v slovenščini; primeri: oratar in orataj, italj. librajo za librario. Ime sorabskega kralja Jakša (glej Giesebrecht: Wendische Gesch. II. 16) pričuje, da so ga tudi Slovani

poznali. Kraj Ščavnice je Rakša psovavno ime, kakor para. Rakša je toraj = condens, custodiens daemon, der Schätze bergende, hühthende Geist. Vse drugo pomenja Rarašek. Jaz v ti besedi vidim reduplikacijo, kakor v latinski murmur, susuro, memor; primeri še reduplikovane besede: baba, papa, tata, mama, latinske: perperam, populus, ulula, cucumis, turtur (glej Corsen v Kuhnovi Zeitschrift für vergl. Sprachf. II. Band. Jahrg. 1853 str. 8.) Ostaja nam tedaj korenika raš. Rašiti pa pomenja to, kar nemško: mit Geräusch bewegen, dalje: rütteln, wühlen.*) „V germu se nekaj raši, im Gebüsch bewegt sich etwas.“ Os ne raši, wolle die Wespen nicht aufwühlen.“ V sanskritu najdem ras, sonare. Rarašek toraj pomenja: der rauschende, aufwühlende Geist, in tako ime se pristuje duhu rašečih in razrašajočih vetrov.

0 Pikulu.

Na Štorskem so psovke znane: Ti pikul! Tudi rodovine Pikul še imamo v celjski okolici. Litvani tudi poznajo hudega duha: Pykulas. Leti ga imenujejo: Pykuč, in Čehi in Polaki v pomanjšani obliki: Pikulik. Slovaki si Pikulika predstavljajo z rudečo suknjico, z trivoglastim klobukom in pravijo, da tiči pod zemljo (Kollar Zpiewanky I, 414, 415); pri Polacih se veli tudi: Karžel; primeri slovensko besedo: Keržlavec, ein Zwerg, ein kleiner stockiger Mensch. A. Jungmann je celo besedo Pikul primerjal besedi pekel, litevsk. pokolos, sansk. patala, ein sumpfiger Ort, Pfuhl.

Pikul, Pikulik ima svojo razlago v litevski piktas, böse, schlecht, sansk. pičuna, haemisch, (glej Kuhn Zeitschrift für vergl. Sprachforsch. I, 197.) in hudi duh Pikul, Pikulik, Pykulas, Pykuč se toraj ujema z indiskim Pičaća, in prvotno pomenja: der böse, haemische, listige Daemon, ktere lastnosti mu tudi ruske povesti pripisujejo (glej Hanuš Wiss. des slaw. Myth. str. 329.)

Kraj Ščavnice pomenja pičmut „ein boshafter, zornmüthiger Mensch.“

0 Deseljnu.

Med Pohorci sem našel psovko deselj. „Da bi te deselj odnesel!“ Več nisem mogel o njem zvediti. Severni Slovani poznajo hudega duha imenovanega: Das, Dias, Dasek, Dasljik, Dasel. Jaz bi tega hudega duha primerjal z indiskim Dâsa, daemon (Rik. I. 15, 11, 2.); vendar ne bi izpeljeval te besede iz korenike daç „mordere,“ slovenski: dokel, ein bissiger Mensch, kakor Bournof (Journ. asiat. IV. 499.), temoč iz korenike sansk. das, destruere, perdere, odkod sansk: dasyu, wilder Mensch, Feind, Räuber; primeri staroirsko: dasach, wild, wüthend (Zeus Gramm. Celt 771). Deselj, Das, Dasek, Dasljik pomenja toraj: destru-

*) Primeri obilne slovenske imena: Rašelj, Rašek itd.

ens, perdens, affligens daemon. Hanuš je omenil slovansko besedo dēsiti, aufregen, za koreniko, ali ta pomen je obveljal po lastnosti hudega besnega duha Dasa, Desa, in toraj ni prvoten. Tudi štirski Nemci so to bitje od Slovincov prijeli in psujejo: Du verflükster Daschel!

0 Butu-Buteru.

„Da te tri buteri! Ti butan ti! je tudi na Štorskem navadna psovka. Butavka pa pomenja „assa foetida,“ po nemškem Teufelsdreck. Že v „Mittheilungen des historischen Vereins für Krain“ sem tega hudega duha omenil in ga primeril iranskemu: Daēva Buiti, kateri se v Vendidadu (XIX, 6. 146) veli vkanljivec in goljuf ljudi. Tudi stari Indi ga poznajo in rekel bi, da nemški Buze, Buzemann je tudi enak indiškemu, iranskemu in slovenskemu Butu. Ime se nahaja kot osebno pri polabsko-slovanskih knezih, kakor tudi pri slovenskih kmetih: But, Buta, Butej, Buter itd. Tudi na rimskoslovenskih kamnih v družbi imen: Adnamat, Teta, Jentumar itd. se nahaja ime Buto. Že Pictet (v Kuhnovi Zeitschrift für vergl. Sprachf. V. B. str. 333, 334) je razložil pomen imena bhūta, Kobold, böser Geist, in rekel, da je korenika Chat, decipere, fallere, primeri iransko: „Buiti, goljuf ljudi.“ Sorodne besede so latin., fatus, dumm, albern, staroirski: baith, stultus, gothski: bauths, surdus, mutus, stultus, slovensk: butelj, Tölpel. Pomeni: vkanljivost, hudobnost, goljufivost, in pa: bedastoča, neumnost se ujemajo. Primeri nemško pri-slovico: dummer Teufel.

0 Gospodarček.

Med dobrimi duhi se omenja tudi Gospodarček v narodnih slovenskih pripovedkah. On prinaša srečo k hramu, pomnožuje premoženje, redi živino itd. Tudi severni Slovani poznajo te dobre duhe in je imenujejo; Hospodařički. Ujemajo se z latinskimi Lares. Poznal sem kmeta, kateri je imel v kuhinjskem okenjaku, kjer je imel shrambo za sol, malega lesenega malika, in ko sem ga vprašal, kaj ta dedek pomenja, mi je odgovoril: To je moj Gospodarček. Latinska beseda Lar pomenja: gospodar (Döllinger Heidenthum und Judenthum stran 512, kateri na etrusko besedo lars-lartio pokazuje, drugač Preller: röm. Mythol. str. 72, kateri na larva opominja) domači duh, in učeni Lottner ima prav, ako lares k nordiški: laeri, domicilium, starovisokonemški: lari, Wohnung stavlja. Lar toraj = domovni duh, Gospodarček. Larva je še le iz lar nastalo. O Larih so Rimljani mislili, da so zveličani duhi umerlih iz obitelji, kateri v stanovališčih in prebivališčih varjejo osodo in srečo svoje žlahte.